

Suriyelilerin Temel Eğitim Sistemine Entegrasyonunda Şanlıurfa İli Özelinde Okul Yöneticilerinin Karşılaştığı Sorunlar

Mehmet Ayhan KOŞAK^aRamazan ATASOY^b^a Öğretmen, MEB, Şanlıurfa^b Dr. Öğr. Üyesi, Harran Üniversitesi, Şanlıurfa

Özet

Bu çalışma, Suriyelilerin temel eğitim sistemine entegrasyonu süreçlerinde Şanlıurfa'da görev yapan okul yöneticilerinin karşılaştığı sorunları tespit etmek ve karşılaşılan sorunlara ilişkin okul yöneticilerinin başvurdukları çözüm yollarını belirlemek amacıyla yapılmıştır. Çalışma, Şanlıurfa ili merkez ilçelerinde bulunan (Karaköprü, Eyyübiye, Haliliye) ilkokul ve ortaokul kademesinde bulunan 6 farklı okulun okul yöneticileri ile yürütülmüştür. Toplamda 18 okul yöneticisinden oluşan çalışma grubunu ilkokuldan 9 okul yöneticisi, ortaokuldan 9 okul yöneticisi oluşturmaktadır. Bu araştırmada verilere ulaşmak için yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Elde edilen verilerin analizi için betimsel ve içerik analizi yöntemlerinden faydalanılmıştır. Araştırma sonucunda elde edilen bulgular ışığında, Suriyelilerin temel eğitim sistemine entegrasyonu sürecinde okul yöneticilerinin en sık karşılaştıkları sorunun iletişim sorunu olduğu ortaya çıkmıştır. Okul yöneticilerinin iletişim sorununun dışında Suriyeli öğrencilerde akademik düzeyde yetersizlik, okula uyum sorunu, sosyo-ekonomik problemler, kayıt sistemiyle ilgili yaşanan sorunlar olmak üzere birçok farklı alanda sorun yaşadıkları tespit edilmiştir. Ayrıca okul yöneticilerinin yaşadıkları bu sorunların çözümüne ilişkin başvurdukları çözüm yolları sunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Göç, Suriyeli öğrenciler, entegrasyon, eğitim sorunları, okul yöneticileri

Type / Tür:

Research / Araştırma

Received / Geliş Tarihi:

18 Temmuz 2022

Accepted / Kabul Tarihi:

20 Eylül 2022

Page numbers / Sayfa no:

150-178

Citation Information / Atıf bilgisi:

Koşak, M. A. ve Atasoy, R. (2022). Suriyelilerin Temel Eğitim Sistemine Entegrasyonunda Şanlıurfa İli Özelinde Okul Yöneticilerinin Karşılaştığı Sorunlar. *Harran Maarif Dergisi*, 7 (2), 150-178.
doi: <http://doi.org/10.22596/hej.1144890>

Sorumlu yazar: Mehmet Ayhan KOŞAK **e-posta:** mayhankosak@gmail.com

The Problems that School Administrators Encounter with the Integration of Syrians to the Basic Education System Specific to Sanliurfa Province

Abstract

This study was carried out in order to identify the problems faced by school administrators working in Sanliurfa during the integration process of Syrians into the basic education system and to determine the solutions that school administrators resort to regarding the problems encountered. The study was carried out with the school administrators of 6 different schools in the central districts of Sanliurfa (Karaköprü, Eyyübiye, Haliliye). The study group, which consists of 18 school administrators in total, consists of 9 school administrators from primary school and 9 school administrators from secondary school. In this study, semi structured interview form was used to reach the data. For the analysis of the data obtained, descriptive and content analysis methods were used. In the light of the findings obtained as a result of the research, it has been revealed that the most common problem faced by school administrators in the process of integration of Syrians into the basic education system is communication problem. Apart from the communication problem of school administrators, it has been determined that Syrian students have problems in many different areas such as academic inadequacy, problems of adaptation to school, socioeconomic problems, problems with the registration system. In addition, the solutions that school administrators resort to in order to solve these problems are presented.

Key Words: Migration, Syrian students, integration, education problems, school administrators

Giriş

İnsanlar farklı sebeplerle yaşamış oldukları topraklardan göç ederek başka topraklara ya da başka ülkelere gitmek mecburiyetinde kalabilmektedirler. Bu göçlerin nedenleri arasında daha iyi hayat şartlarına sahip olma isteğinin yanı sıra doğal afet, terör, savaş vb. insan hayatını olumsuz yönde etkileyen durumlar da yer almaktadır. Bu durumlardan doğal afetler, depremler, iklim değişiklikleri, savaş ve şiddet gibi nedenlerle gerçekleştirilen göçlere zorunlu göçler denmektedir. Özellikle savaşın ve şiddetin neden olduğu göçler, zorunlu göç türleri arasından sosyolojik ve psikolojik etkileri en yıkıcı olanıdır (Özkarlı, 2014). İnsanlar ya da toplumlar, zorunlu göçlerde tarafları olmadıkları çatışmalardan ve savaşlardan olumsuz bir şekilde etkilenmektedirler (Keser, 2011). Suriye’de yaşanan iç savaş, ülke halkını farklı ülkelere göç etme mecburiyetinde bırakarak, İkinci Dünya Savaşı’ndan sonraki dönemler içinde gerçekleşen en büyük mülteci krizini ortaya çıkarmıştır (Başar, Akan ve Çiftçi, 2018). Yaşanılan bu mülteci krizinden en çok etkilenen ülkelerin başında da

Türkiye gelmektedir.

Küresellenen dünya ve sürekli değişen koşullar uluslararası ilişkileri arttırmaktadır. Bu ilişkilerle beraber Türkiye'nin hızla gelişen ve zenginleşen bir ülke konumunda olması ve insanlara diğer birçok ülkeden farklı olarak güvenli bir hayat fırsatı sunabilmesi çeşitli uluslardan, milletlerden ve dinlerden insanların ülkemize göç etmesine yol açmaktadır (Başak, 2011). Suriye'de yaşanan iç savaş nedeniyle de ülkemize Suriyeli mülteciler göç etmişlerdir. Bu göçler sebebiyle Türkiye en yüksek sayıda mülteciyi bünyesinde barındıran ülkeler arasında yerini almaktadır (Başar vd., 2018).

Mülteciler içerisinde değişen koşulların en çok etkilediği kitle çocuklardır. Çocukların eğitim süreçlerinin aksamaya uğraması ya da tamamen bu süreçlerin dışında kalmaları eğitim sorunlarını beraberinde getirmekte ve ilerleyen zamanlarda daha ciddi sorunlara yol açabilmektedir (Er ve Bayındır, 2015). Suriye'deki iç savaşın uzaması ve sürekli olarak Türkiye'ye doğru bir göç hareketi olması Türkiye'nin Suriyeli çocukların eğitimi konusunda etkili politikalar geliştirmesine ve bu çocukların eğitim sistemine entegre edilmesi konusunda adımlar atmasına neden olmuştur (Taştan ve Çelik, 2017). Sığınmacı ve mülteci göçleri konusunda belirli bir tecrübeye sahip olan Türkiye, Suriyeli mültecilerin yoğun bir şekilde göç ederek gelmesiyle birlikte beklenmedik bir durumla karşılaşmış olsa da bu mültecileri sınır bölgelerindeki kamplarda tutarak ihtiyaçlarını karşılamıştır ancak Suriyeli mülteciler ilerleyen süreçlerde Türkiye'nin farklı illerine göç ederek yerleşim göstermişlerdir (Kirişçi, 2014).

Suriye'den göç ederek Türkiye'ye gelen ailelerin ve çocukların beslenme, barınma, sağlık ve eğitim gibi alanlarda çok çeşitli gereksinimlerinin olduğu düşünülmektedir. Öğretmenleri, arkadaşları ve sosyal çevresi ile rahat bir iletişim kuramayan Suriyeli öğrencilerin kendi duygu ve düşüncelerini de ifade etmekte zorluk çekmeleri eğitim yaşantılarını olumsuz etkilemektedir (Güngör ve Şenel, 2018).

Türk eğitim sistemine dahil olma süreçlerinde Suriyeli çocukların birçok sorunla karşılaştığı alanyazın çalışmalarıyla ortaya konulmuştur. Suriyeli öğrencilerin dil ve kültürel farklılıklar nedeniyle akademik başarılarının düşük olması, eğitim sistemine uyum sağlamada sorun yaşamaları ve disiplin problemleri, dersleri anlamada zorluk çekmeleri ayrıca ders içi ödevlerini ve sorumluluklarını yerine getirememeleri eğitim süreçlerinde yaşanan başlıca sorunlar olarak kendini göstermektedir (Polat, 2012). Suriyeli çocukların eğitim süreçleri ile ilgili olarak okul yöneticileri, öğretmenler ve sığınmacı öğrencilerin görüşlerinden hareketle eğitim alanında öncelikle dil bilmeme nedeniyle sorunlar yaşandığı, sığınmacı öğrencilerin kendi aralarında gruplaştıklarından okula uyum sağlamada problemler yaşandığı, okul motivasyonları düşük olan bu öğrencilerin derslerde de başarısız olduğu, ayrıca mevcut müfredat programının Suriyeli öğrenciler için uygun olmadığı gibi

hususların uygulanan eğitimin kalitesini olumsuz yönde etkilediği görülmektedir (Yiğit, 2015). Suriyeli çocukların eğitiminde özellikle dil farklılıklarından kaynaklanan iletişim problemlerinin yaşanması, okul yöneticilerinin okula kayıt esnasında ve eğitim öğretim süreçlerinde karşılaştıkları farklı sorunların temelinde yatan en önemli husustur (Levent ve Çayak, 2017).

Göç ve eğitim arasındaki durumun irdelenmesi ve yaşanan sorunların çözüme kavuşturulması göçmenlere fayda sağlayacağı gibi göç edilen toplumlara da yarar sağlayacağından bu hususta gerçekçi politikalar üretilmesi gerekmektedir (Eren, 2019). Öğrencilere sağlanan eğitim hizmetlerinin niteliği konusunda en önemli rollerden birine sahip olan okul yöneticilerinin Suriyeli öğrencilerin eğitimi konusundaki görüşleri, eğitim politikalarının planlanması ve işlevselliği açısından önemlidir. Bu sebeple Suriyeli öğrencilerin temel eğitim sistemine entegrasyonu süreçlerinde okul yöneticilerinin karşılaştığı sorunların ve bu sorunlara getirilen çözüm önerilerinin ortaya konulmasının gerekli olduğu düşünülmektedir. Türkiye'ye göç eden Suriyeli sığınmacılardan özellikle eğitim çağındaki çocukların temel ihtiyaçlarıyla ilgili problemlerinin yanı sıra eğitime erişim ve uyum aşamasında yaşadıkları sorunlar da başta eğitimciler olmak üzere toplumun çeşitli kesimlerini yakından ilgilendirmektedir. Bu nedenle Suriyeli sığınmacıların eğitim sistemine dâhil edilme süreçleriyle ilgili araştırmaların ve çalışmaların hem eğitimciler hem de Suriyeli öğrenciler açısından fayda sağlayabileceği düşünülmektedir. Ancak, Suriyeli sığınmacıların yoğun bir şekilde bulunduğu Şanlıurfa ilinde temel eğitim sürecinde öğrenim gören Suriyeli öğrencilere ilişkin okul yöneticilerinin yaşadıkları sorunlar ve baş etme stratejilerine yönelik alanyazında yeterli çalışma bulunmamaktadır. Bu ana eksen doğrultusunda bu araştırmanın amacı, okul yöneticilerinin Şanlıurfa ilinde öğrenim gören Suriyeli öğrencilerin temel eğitim kademelerine entegrasyonları süreçlerinde okul yöneticilerinin karşılaştıkları sorunları ve bu sorunlara getirdikleri çözüm önerilerini tespit etmektir. Bu amaç doğrultusunda aşağıdaki sorulara cevaplar aranmıştır:

- i. Okulunuzda öğrenim gören Suriyeli öğrencilerin eğitim süreçlerinde yaşamış olduğunuz sorunlara ilişkin görüşleriniz nelerdir?
- ii. Okulunuzda öğrenim gören Suriyeli öğrencilerin eğitim süreçlerinde yaşamış olduğunuz sorunlara ilişkin çözüm önerileriniz nelerdir?
- iii. MEB'in Suriyeli öğrencilerin eğitim ve öğretim süreçlerinde yaşanan sorunların çözümüne yönelik politikalarına ilişkin görüşleriniz nelerdir?

Şanlıurfa'ya yerleşen Suriyeli öğrencilerin temel eğitim sistemine entegrasyonu süreçlerinde okul yöneticilerinin karşılaştıkları sorunlar ve getirilen çözüm önerileri gibi hususların ele alındığı bu araştırmanın başta eğitimcilere, ailelere ve bu alanda çalışma yapacak olan araştırmacılara farklı bir bakış açısı kazandırması yönüyle önemli olduğu düşünülmektedir.

Yöntem

Araştırma Modeli

Şanlıurfa'da yaşayan Suriyelilerin temel eğitim sistemine entegrasyonu aşamasında okul yöneticilerinin karşılaştığı sorunları ve yaşanan sorunlara yönelik çözüm önerilerini ortaya koymayı amaçlayan bu çalışmada nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Nitel araştırma yöntemi insan davranışlarını, olayları ve durumları yaşanan ortam içinde ele alıp bütüncül ve çok yönlü olarak anlamlandıran bir araştırma yöntemi olarak tanımlanmaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2016). Araştırmanın yürütülmesinde nitel araştırma modellerinden olan durum çalışması deseni kullanılmıştır. Durum çalışması bir ya da birden fazla olayın, durumun, ortamın, sosyal grupların veya sistemin derinlemesine incelendiği bir araştırma yöntemidir (Aktaran: Büyüköztürk, Çakmak, Akgün, Karadeniz ve Demirel, 2016). Nitel araştırmalarda olayların, durumların ve algıların bütüncül bir şekilde en somut haliyle ortaya konulabilmesi için gözlem, görüşme ve doküman analizi gibi nitel veri toplama teknikleri kullanılmaktadır. Bu çalışmada görüşme tekniğinden yararlanılmıştır.

Çalışma grubu

Bu araştırmanın çalışma grubunu 2019-2020 Eğitim Öğretim Yılı içerisinde Şanlıurfa ili merkez ilçelerinde (Karaköprü, Eyyübiye, Haliliye) bulunan ilkokul ve ortaokul kademelerinde bünyesinde Suriyeli öğrenci barındıran 6 farklı resmi okulun okul yöneticileri oluşturmaktadır. Toplamda 18 okul yöneticisinden oluşan çalışma grubunu temel eğitimin her kademesinden 9 okul yöneticisi oluşturmaktadır.

Bu katılımcı grubunun tespitinde "amaçlı örneklem" yöntemlerinden olan ölçüt örnekleme tekniğinden yararlanılmıştır. Bu örnekleme yönteminde önceden belirlenmiş olan ölçütleri karşılayan ve belirli özellikleri taşıyan durumlar, kişiler ve olaylar üzerinde araştırma yapılmaktadır (Büyüköztürk vd., 2016). Bu çalışmada okul yöneticilerinin seçiminde, okulunda en az 20 tane Suriyeli öğrenci bulunması ve öğrencilerin en az 1 yıl bu okullarda eğitim görüyor olması ölçüt olarak belirlenmiştir.

Tablo 1. Okul Yöneticilerinin Özelliklerine Göre Frekans Dağılımı ve Yüzdesi

Değişkenler	Kategori	Frekans(f)	Yüzde(%)
Cinsiyet	Kadın	2	%11
	Erkek	16	%89
Yaş	30-40	6	%33
	40-50	9	%50
	50-60	3	%17
Kıdem Yılı	5-10 yıl	6	%33
	10-25 yıl	9	%50
	25-35 yıl	3	%17
Yöneticilik Süresi	1-5 yıl	7	%39
	5-15 yıl	9	%50
	15 yıl ve üstü	2	%11
Eğitim Durumu	Lisans	16	%89
	Yüksek Lisans	2	%11
Okuldaki Görevi	Okul Müdürü	6	%33
	Müdür Yardımcısı	12	%67
Görev Yaptığı Kurum Türü	İlkokul	9	%50
	Ortaokul	9	%50
Toplam		18	%100

Tablo 1' de görüldüğü üzere görüşme yapılan okul yöneticilerinin 2'si kadın 16'sı erkektir. Okul yöneticilerinin yaş aralıkları incelendiğinde 6 okul yöneticisinin 30-40 yaş, 9 okul yöneticisinin 40-50 yaş ve 3 okul yöneticisinin ise 50-60 yaş aralığında olduğu görülmektedir. Okul yöneticilerinin kıdem yıllarına bakıldığında 6 okul yöneticisinin 5-10 yıl, 9 okul yöneticisinin 10-25 yıl, 3 okul yöneticisinin ise 25-35 yıl aralığında olduğu görülmektedir. Yöneticilik sürelerine göre 1-5 yıl aralığında 7, 5-15 yıl aralığında 9, 15 yıl ve üzeri aralığında 2 okul yöneticisi bulunmaktadır. Okul yöneticilerinin eğitim durumu incelendiğinde 2 okul yöneticisinin yüksek lisans, geriye kalan 16 okul yöneticisinin ise lisans mezunu olduğu görülmektedir. Okul yöneticilerinden 6'sı okul müdürü, 12'si ise müdür yardımcısı olarak görev yapmaktadır. Ayrıca görüşme yapılan okul yöneticilerinin yarısı (9 kişi) ilkokulda, diğer yarısı (9 kişi) ise ortaokulda görev yapmaktadır.

Verileri Toplama Aracı

Bu araştırmada verilerin toplanması amacıyla açık uçlu sorulardan oluşan ve araştırmacılar tarafından geliştirilmiş olan yarı yapılandırılmış görüşme formu, araştırmanın çalışma grubuna uygulanmıştır. Görüşme formu hazırlanırken öncelikle ilgili alanyazın çalışmaları incelenmiş olup ayrıca 2 okul yöneticisiyle ön görüşmeler yapılmıştır. Daha sonra alanında uzman akademisyenlerin görüşlerinden de yararlanılarak yarı yapılandırılmış görüşme formu oluşturulmuştur. Oluşturulan bu

form kişisel bilgilerin ve açık uçlu soruların yer aldığı 2 bölümden oluşmaktadır. İkinci bölümde 3 adet açık uçlu soru yer almaktadır.

Verilerin Toplanması ve Analizi

Suriyelilerin temel eğitim sistemine entegrasyonunda Şanlıurfa'daki okul yöneticilerinin karşılaştıkları sorunları belirlemek amacıyla konuyla ilgili alanyazın incelenmiştir. Bu doğrultuda 3 maddelik açık uçlu soruların yer aldığı yarı yapılandırılmış görüşme formu hazırlanmıştır. Hazırlanan form Eğitim Yönetimi alanında iki uzman tarafından değerlendirilmiş olup tespit edilen eksiklikler giderilerek çalışmanın geçerliliği ve güvenilirliği sağlanmıştır. Hazırlanan görüşme formu, gönüllülük esasına göre Şanlıurfa'daki okul yöneticileriyle görüşme yapılarak uygulanmıştır. Okul yöneticileriyle yapılan görüşmelerde yazılı formda cevaplar alınmıştır.

Bu araştırmada verilerin analizi, betimsel ve içerik analizi yöntemleriyle yapılmıştır. İçerik analizi belirli kurallar çerçevesinde elde edilen kodlamalarla, metinde geçen ifadelerin daha küçük içerik kategorileri ile özetlendiği ve okuyucunun anlamlandıracağı biçimde düzenlendiği sistematik bir tekniktir. İçerik analizinde araştırmacılar kelime ve kavramların varlığını, anlamlarını ve ilişkilerini tespit ederek analiz ederler ve metindeki mesajlara ilişkin çıkarımlarda bulunurlar (Büyüköztürk vd., 2016). Bu araştırmada araştırmacı ve Eğitim Yönetimi alanında uzman bir akademisyen tarafından ayrı ayrı içerik analizi gerçekleştirilmiş olup elde edilen sonuçlar karşılaştırılmıştır. Elde edilen sonuçların bire bir aynı olduğu dolayısıyla tutarlı olduğu görüldükten sonra bu doğrultuda veriler kodlanarak temalar düzenlenmiştir.

Nitel araştırmalarda katılımcı düşüncelerinin doğru ve adil bir şekilde yansıtılması araştırmanın geçerlik ve güvenilirlik seviyesini arttırmakta ayrıca araştırmanın farklı kesimlerce kabul görmesi ve meşrulaşması açısından önem taşımaktadır (Arastaman, Fidan ve Fidan, 2018). Araştırmada görüşme yapılan kişilere araştırmaya katılmayı reddetme imkânı sağlanmıştır. Böylece veri toplama sürecine samimi olarak katkı sağlamak isteyen ve özgür iradesiyle araştırmaya katkı sunmak isteyen kişilerle görüşmeler gerçekleştirilerek araştırmanın inandırıcılık boyutu arttırılmaya çalışılmıştır. Merriam ve Tisdell'e (2015) göre nitel araştırmalarda içsel geçerlik inandırıcılıkla sağlanabilmektedir ayrıca içsel geçerliğin sağlanabilmesi için bulguların gerçeklikle uyumlu olması gerekmektedir.

Bu araştırmada dış geçerliğin sağlanması adına araştırma sürecinde yapılan çalışmalarla ilgili ayrıntılı bilgiler verilerek araştırmanın modeli, evren ve örneklem seçimi, veri toplama ve analiz süreci hakkında bilgiler verilmiştir. Shenton'a (2004) göre örneklem grubunun özellikleri ve sınırlılıkları, çalışmaya dahil olan kişi sayısı,

kullanılan veri toplama yöntemleri ve veri toplama zamanı gibi bilgilerin belirtilmesiyle araştırmanın genellenebilirliği sağlanmış olmaktadır.

Bu araştırmada verilerin toplanması, verilerin analiz edilmesi, temaların ve kodların oluşturulması ve yorumlaması süreci rapor haline getirilerek araştırma dışında yer alan Eğitimde Ölçme ve Değerlendirme alanında bir uzman tarafından incelenmiştir. Lincoln ve Guba (1986), araştırma süreçlerinin her aşamasının ayrıntılı bir şekilde raporlaştırılıp bir uzman görüşüne sunulmasıyla güvenilebilirlik yargısının oluşturulabileceğini belirtmektedir

Bulgular ve Yorum

Suriyelilerin Temel Eğitim Sistemine Entegrasyonunda Okul Yöneticilerin Karşılaştığı Temel Sorunlar

Suriyeli öğrencilerin temel eğitim sistemine entegrasyonunda okul yöneticilerinin karşılaştıkları sorunlara ilişkin görüşlerine "iletişim sorunu, akademik düzeyde yetersizlik, okula uyum problemi, sosyo-ekonomik durumların yetersizliği, okul kayıt sistemi ve diğer sorunlar" kodları adı altında Tablo 2'de yer verilmiştir.

Tablo 2. Temel Eğitim Sistemine Entegrasyonunda Okul Yöneticilerinin Karşılaştığı Sorunlara Yönelik Görüşlerin Frekans Dağılımı ve Yüzdesi

Kodlar	Frekans (f)	Yüzde (%)
İletişim sorunu	18	%100
Akademik düzeyde yetersizlik	17	%94
Okula uyum problemi	16	%89
Sosyo-Ekonomik durumların yetersizliği	16	%89
Okul kayıt sistemi	4	%22
Diğer sorunlar (Şiddet, okul-veli ilişkileri)	3	%17

Tablo 2 'de görüldüğü üzere okul yöneticilerinin Suriyelilerin temel eğitim sistemine entegrasyonları sürecinde yaşadıkları sorunlara ilişkin görüşleri "iletişim sorunu (18), akademik düzeyde yetersizlik (17), okula uyum problemi (16), sosyo-ekonomik durumların yetersizliği (16), okul kayıt sistemi (4) ve diğer sorunlar (3)" olmak üzere altı kod altında toplanmıştır.

İletişim Sorunu

Görüşme yapılan okul yöneticilerinin tamamı Suriyeli öğrencilerin Türkçeyi anlamada ve konuşmada büyük sıkıntılar yaşadıklarını ve bu öğrencilerin eğitim sistemine entegrasyonunda yaşanan en büyük sorunun iletişim sorunu olduğunu belirtmişlerdir. Suriyelilerin karşı karşıya kaldıkları bu iletişim engelini aşmalarının oldukça zor olduğunu ifade etmişlerdir. İletişim sorunu koduna ilişkin bazı katılımcı görüşleri şu şekildedir:

OY4: "Öğrencilerle iletişim kurarken Türkçeyi tam olarak anlamadıkları ve konuşamadıkları için problem yaşıyoruz."

OY6: "Suriyeli öğrencilerin çoğu doğal olarak Türkçe bilmiyorlar. Bu daha çok büyük sınıflarda oluyor. 1. sınıfa başlayan öğrenciler dilimizi daha güzel öğreniyorlar. İlk zamanlarda Suriyeli öğrenciler zaman zaman öğretmen ve sınıf arkadaşlarını yanlış anlayabiliyorlar."

Etkili bir eğitim faaliyeti gerçekleştirebilmek için ortamda sağlıklı bir iletişimin var olması gerekmektedir. Suriyelilerin eğitime entegrasyonu sürecinde yaşanan iletişim sorununun beraberinde farklı sorunları da doğurabileceğinden hareketle bu sorununun çözümüne yönelik adımlar atılmasının büyük bir öneme sahip olduğu söylenebilir.

Akademik Düzeyde Yetersizlik

Okul yöneticilerinin tamamına yakını (17/18), Suriyeli öğrencilerin akademik düzeylerinin yetersizliğinin eğitim sürecinde karşılaştıkları en önemli sorunlardan biri olduğunu belirtmişlerdir. Bu koda ilişkin bazı katılımcı görüşleri şu şekildedir:

OY8: "Öğrenciler genellikle Türkçe okuma-yazma bilmedikleri için derslere katılmıyor ve bu sebeple akademik olarak gelişim gösteremiyorlar. Matematik derslerinde daha iyi olduklarını gözlemliyoruz fakat sosyal bilimlerle alakalı derslerde oldukça zorlanıyorlar."

OY9: "Türk öğrencilere göre dil problemi yaşadığından akademik başarıları düşüyor."

Okul yöneticilerinin yukarıdaki ifadelerinden de anlaşılacağı üzere iletişim sorunundan sonra Suriyeli öğrencilerin eğitiminde karşılaşılan en önemli sorunun akademik düzeyde yetersizlik olduğu görülmektedir.

Okula Uyum Problemi

Okul yöneticilerinin büyük bir kısmı (16/18), Suriyelilerin temel eğitim sistemine entegrasyonu süreçlerinde yaşadıkları sorunlardan bir diğeri de okula uyum problemi olduğunu belirtmişlerdir. Farklı dil ve kültürden gelen bu öğrencilerin okul iklimine uyum sağlayamamaları eğitim süreçlerinde yaşanan bir diğer sorun olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu koda ilişkin bazı katılımcılar görüşlerini şu şekilde ifade etmişlerdir:

OY2: "Çocuklar farklı bir dil ve kültürden geldikleri için bir anda bocalıyor. Özellikle anasınıfı ve 1. Sınıfta ürkek, ağlayan çocuklara dönüşüyor."

OY10: "Suriyeli öğrencilerde sabah saatlerindeki derslere geç kalma problemi var. Okul başlama saatine yetişemeyip sürekli geç kalıyorlar. Ayrıca okula uygun kıyafetle gelmiyorlar. Okula uyum sağlamakta zorlanıyorlar."

Katılımcı ifadelerinden hareketle farklı dili ve kültürü olan Suriyeli öğrencilerin

okul ortamlarına hızlı bir şekilde adapte olamadıkları ve söz konusu adaptasyon sürecinin uzamasının da okul ortamlarını olumsuz etkilediği anlaşılmaktadır.

Sosyo-Ekonomik Durumların Yetersizliği

Okul yöneticilerinin büyük bir kısmı (16/18), Suriyeli öğrencilerin sosyo-ekonomik durumlarının yetersiz oluşunu eğitim süreçlerinde yaşadıkları sorunlardan biri olarak belirtmişlerdir. Bu koda ilişkin bazı katılımcı görüşleri şu şekildedir:

OY1: *“Suriyeli öğrencilerin ders materyalleri eksik. Defter, kitap, kalem vb. eksikliği gibi sorunlar yaşıyoruz.”*

OY2: *“Kalabalık aileler, işsiz veliler aile içinde huzursuzluk getiriyor ve bu ailelerde yaşayan çocukların motivasyonu düşüyor.”*

Yukarıdaki ifadelerden anlaşılacağı üzere Suriyeli öğrencilerin sosyo-ekonomik durumlarının yetersiz oluşu bu öğrencilerin eğitim süreçlerini sadece maddi olarak olumsuz etkilemekle kalmayıp aynı zamanda öğrencilerin psikolojik durumlarını da olumsuz etkilemektedir.

Okul Kayıt Sistemi

Okul yöneticilerinin bir kısmı (4/18), Suriyeli öğrencilerin okula kayıt işlemleri esnasında okul kayıt sistemiyle ilgili sorunlar yaşadıklarını belirtmişlerdir. Bu koda ilişkin olarak bazı katılımcı görüşleri şu şekildedir:

OY3: *“Suriyeli öğrencilerin kayıt işlemleri için e-okul sisteminde adres uygunluğu aranmaması büyük sıkıntılara sebep oluyor. Bu sayede Suriyeli öğrenciler istedikleri okullara kayıt yaptırabiliyorlar. Bu durumda bazı okullarda Suriyeli öğrencilerin yığılmasına sebep oluyor.”*

OY5: *“Suriyeli öğrenciler e-okul kayıt sistemindeki adres uygunluk şartına tabi değil bu durum bazı okullarda Suriyeli öğrencilerin aşırı şekilde yoğunlaşmasına sebep oluyor.”*

Diğer Sorunlar

Görüşme yapılan okul yöneticilerinden bazıları (2/18), Suriyeli öğrencilerin eğitim sürecinde şiddet ile ilgili sorunlardan bahsetmiştir. Ayrıca okul yöneticilerinden biri ise Suriyeli öğrencilerin velileriyle ilgili olarak okul-veli ilişkileri açısından sorun yaşadıklarından söz etmiştir. Bu iki sorun, diğer sorunlar kodu adı altında toplanarak Tablo 2’de yer almaktadır. Diğer sorunlar kodu ile ilgili katılımcı görüşleri şu şekildedir:

OY6: *“Türk ve Suriyeli öğrenciler arasında kavgalar yaşanabiliyor. Hatta Suriyeli öğrenciler arasında da bu kavgalar çok oluyor. Zaman zaman aileler de bu kavgalara müdahil olabiliyorlar.”*

OY15: *“Suriyeli öğrencilerin büyük çoğunluğu şiddette meyillidirler. Ve kendi aralarında gruplaşmaktadırlar.”*

Katılımcı görüşlerinden anlaşılacağı üzere Suriyeli velilerle iletişime geçmekte yaşanan sorunlar, Suriyeli öğrencilerin şiddet içerikli davranışlarda bulunmaları ve Türk öğrenciler ile Suriyeli öğrenciler arasında yaşanan kavgalar okul yöneticilerinin eğitim süreçlerinde yaşadıkları diğer sorunlar olarak görülmektedir.

Suriyelilerin Temel Eğitim Sistemine Entegrasyonunda Karşılaşılan Sorunlara Yönelik Çözüm Önerileri

İletişim Sorununa İlişkin Çözümler

Suriyeli öğrencilerin temel eğitim sistemine entegrasyonu süreçlerinde okul yöneticilerinin karşılaştıkları iletişim sorununa ilişkin çözüm önerileri "Tercüman kullanma, dil öğretimi, rehberlik servisinden yardım alma ve veli görüşmeleri" olmak üzere Tablo 3'te yer almaktadır.

Tablo 3. İletişim Sorununa İlişkin Çözümler

Kodlar	Frekans (f)	Yüzde(%)
Tercüman kullanma	10	%56
Dil öğretimi	6	%33
Rehberlik servisinden yardım alma	4	%22
Veli görüşmeleri	2	%11

*Açık uçlu sorularda birden fazla görüş bildirilebildiği için tablodaki görüş sayısı katılımcı sayısından fazladır.

Tablo 3'te görüldüğü üzere okul yöneticilerinin iletişim sorununa ilişkin çözüm önerileri; "tercümanlık, dil öğretimi, rehberlik servisinden yardım alma ve veli görüşmeleri" olmak üzere dört kod adı altında sınıflandırılmıştır.

Okul yöneticilerinin iletişimle ilgili sorunların çözümünde en çok başvurdukları yöntem tercüman kullanma (10/18) olarak görülmektedir. Bu koda ilişkin olarak bazı katılımcı görüşleri şu şekildedir:

OY11: "Çalışanlarımızdan ya da Arapça bilen veli ve öğrencilerimizi tercüman olarak kullanmaktayız."

OY12: "...okulumuzda Arapça bilen öğretmenimizden yardım alıyoruz."

Okul yöneticilerinin tercüman kullanma kodundan sonra en çok başvurdukları bir diğer yöntem dil öğretimi olarak görülmektedir. İletişim sorununu çözmek adına katılımcıların yarısı (6/18) bu koda ilişkin çözüm yollarına başvurmuşlardır. Dil öğretimi koduna ilişkin bazı katılımcılar görüşlerini şu şekilde ifade etmişlerdir:

OY1: "Onlara Türkçe öğretmek için çalışıyoruz."

OY8: "...okulda bulunan Türkçe Öğretmenlerimizden yardım almaya çalışıyoruz."

Onlara Suriyeli öğrenciler için etkinlik, okuma ve yazma çalışmaları konusunda destek olmalarını bekliyoruz. Bunun yanında Türkçeyi iyi bilen arkadaşları ile öğrencilerin vakit geçirmesini sağlıyoruz."

Okul yöneticilerinden bazılarının (4/18), iletişim sorununun çözümüne ilişkin rehberlik servisinden yardım aldıkları ve çok küçük bir kısmının da (2/18) veli görüşmeleri ile iletişim sorunlarını çözme yolunu seçtikleri görülmektedir.

Akademik Düzeyde Yetersizliğe İlişkin Çözümler

Suriyeli öğrencilerin temel eğitim sistemine entegrasyonu süreçlerinde yaşanan akademik düzeyde yetersizlik sorununa ilişkin okul yöneticilerinin çözüm önerilerine Tablo 4'te yer verilmiştir.

Tablo 4. Akademik Düzeyde Yetersizliğe İlişkin Çözümler

Kodlar	Frekans (f)	Yüzde (%)
Dil öğretimi	4	%22
Uyum sınıfları	3	%17
Destekleme kursları	3	%17

Tablo 4 incelediğinde okul yöneticilerinin, Suriyeli öğrencilerin akademik düzeylerindeki yetersizlik sorununa ilişkin başvurdukları çözüm yollarının "dil öğretimi, uyum sınıfları ve destekleme kursları" olmak üzere üç kod altında toplandığı görülmektedir.

Akademik düzeyde yetersizliğe ilişkin çözümler açısından katılımcıların bazılarının bu sorunun çözümüne ilişkin cevaplar veremedikleri tespit edilmiştir. Konuya ilişkin çözüm yolları kullanan okul yöneticilerinin bir kısmı (4/18), dil öğretimi yöntemiyle çözüm bulmaya çalışmaktadırlar. Bu koda ilişkin katılımcı görüşleri şu şekilde ifade edilmiştir:

OY8: *"Türkçe derslerinde okuma-yazma saatleri düzenliyoruz. Öğrencilerin akademik olarak diğer öğrencilerle aralarındaki uçurum artmaması adına onları desteklemeye çalışıyoruz."*

OY10: *"Suriyeli öğrencilerin öncelikle okuduklarını anlamada ilerleme kaydedebilmeleri ve dilimizi daha iyi öğrenebilmeleri için onları daha çok kitap okumaya yönlendiriyoruz. Onları okul kütüphanesinden daha çok faydalanmaları yönünde teşvik ediyoruz."*

Suriyeli öğrencilerin akademik düzeylerindeki yetersizliği gidermek adına katılımcılardan bazıları (3/18), uyum sınıflarını çözüm yolu olarak görmekteyken yine aynı sayıdaki katılımcı (3/18), destekleme kurslarını çözüm yolu olarak görmektedir. Bu kodlara ilişkin bazı katılımcı görüşleri şu şekildedir:

OY2: *"Her sınıf seviyesinde ülkemize gelen gelebilecek olan öğrenciler için uyum sınıfları açılmalı."*

OY14: “Öğrencileri dil anlamında destekleyici kurslar açılmalı hatta bu kurslara veli katılımları da sağlanmalı.”

Katılımcı görüşlerinden hareketle Suriyeli öğrencilerin belirli bir plan ve program dahilinde dil eğitimi, oryantasyon eğitimi ve eğitim müfredatını destekleyecek çeşitli eğitimler alarak akademik başarılarını yükseltilebilecekleri anlaşılmaktadır.

Okula Uyum Problemine İlişkin Çözümler

Suriyeli öğrencilerin temel eğitim sistemine entegrasyonu süreçlerinde okula uyum problemine ilişkin olarak okul yöneticilerinin çözüm önerilerine Tablo 5’te yer verilmiştir.

Tablo 5. Okula Uyum Problemine İlişkin Çözümler

Kodlar	Frekans (f)	Yüzde (%)
Akran ilişkisi	4	%22
Tercüman kullanma	4	%22
Sosyal etkinliklere katılım	3	%17
Rehberlik servisinden yardım alma	3	%17
Sorumluluk verme	2	%11

Tablo 5’te görüldüğü üzere okula uyum problemine ilişkin çözüm önerileri “akran ilişkisi, tercüman kullanma, sosyal etkinliklere katılım, rehberlik servisinden yardım alma ve sorumluluk verme” olmak üzere beş kod altında toplanmıştır.

Okula uyum probleminin çözümüne ilişkin okul yöneticilerinin bir kısmı (4/18), akran ilişkisi koduna yönelik önerilerinde bulunurken yine aynı sayıdaki okul yöneticisi (4/18), tercüman kullanma koduna yönelik çözüm önerilerinde bulunmaktadır. Bu kodlara yönelik olarak bazı katılımcılar görüşlerini şu şekilde ifade etmişlerdir:

OY12: “Uyum konusunda öğrenciye sürekli arkadaşlık eden arkadaşlar edinmesini sağladık. Yaşanan problemlerde ilk aşamada akranları soruna müdahale ediyor.”

OY10: “Okulda Arapça bilen personel ve öğrenciler yardımıyla okul kurallarını kavratıp oryantasyon yapmaya çalışıyoruz.”

Görüşme yapılan okul yöneticilerinden bazıları (3/18), sosyal etkinliklere katılım koduna ilişkin önerilerde bulunurken yine aynı sayıdaki okul yöneticisi (3/18), rehberlik servisinden yardım alma koduna yönelik önerilerde bulunmaktadır. Sosyal etkinliklere katılım kodu ve rehberlik servisinden yardım alma koduyla ilgili olarak bazı katılımcı görüşleri şu şekildedir:

OY4: "Okulda etkinlikler, turnuvalar düzenlendiğinde Suriyeli öğrencileri de sürece dahil ediyoruz. Şiir, resim ve kompozisyon yarışmalarında Suriyeli öğrencilerin de muhakkak bir ürün çıkarmasını sağlıyoruz."

OY3: "Sürekli çocuklara rehberlik servisi aracılığıyla uyum çalışmaları yaptırıyoruz..."

Görüşme yapılan okul yöneticilerinden bazıları (2/18) ise sorumluluk verme kodu ile ilgili olarak önerilerde bulunmaktadır. Bu koda ilişkin olarak katılımcı görüşü şu şekilde ifade edilmiştir:

OY5: "Okul içinde görevler vererek onları da okulun bir parçası olarak hissetmelerini sağlıyoruz. Okulumuzda bulunan Suriyeli öğrenciler biraz çekingen olmaları sosyalleşmelerinin önüne geçmektedir."

Sosyo-Ekonomik Durumların Yetersizliğine İlişkin Çözümler

Tablo 6'da okul yöneticilerinin Suriyeli öğrencilerin eğitiminde karşılaştıkları sosyo-ekonomik durumların yetersizliğine yönelik sorunların çözümüne ilişkin görüşleri yer almaktadır.

Tablo 6. Sosyo-Ekonomik Durumların Yetersizliğine İlişkin Çözümler

Kodlar	Frekans (f)	Yüzde(%)
Bireysel olarak yapılan maddi yardımlar	10	%56
Devlet eliyle yapılan maddi yardımlar	8	%44
Okul Aile Birliği yardımları	3	%17
Materyal temini	2	%11

Tablo 6'da görüldüğü üzere okul yöneticilerinin görüşleri "bireysel olarak yapılan maddi yardımlar, devlet eliyle yapılan maddi yardımlar, okul aile birliği yardımları ve materyal temini" olmak üzere 4 kod altında toplanmıştır.

Sosyo-ekonomik durumların yetersizliğinden kaynaklanan sorunların çözümüne yönelik olarak görüşülen okul yöneticilerinin çoğu (10/18), bireysel olarak yapılan maddi yardımlar koduna ilişkin çözüm önerilerinde bulunmaktadır. Bu koda ilişkin olarak bazı okul yöneticileri görüşlerini şu şekilde ifade etmektedir:

OY10: "Hayırsever velilerin yapmış olduğu yardımları ihtiyacı olan Suriyeli öğrencilere ulaştırarak yardımcı olmaya çalışıyoruz."

OY16: "Bireysel olarak yapılan maddi yardımları Suriyeli öğrencilere ulaştırarak ekonomik sıkıntıları çözmeye çalışıyoruz."

Okul yöneticilerinin bir kısmı (8/18), devlet eliyle yapılan maddi yardımlar koduna ilişkin görüşler belirtmektedirler. Bu koda ilişkin olarak bazı okul yöneticileri görüşlerini şu şekilde ifade etmektedir:

OY13: "MEB'in Piktes projesi uygulamasıyla Suriyeli öğrencilerin tümüne kırtasiye yardımı yapılmıştır. Hatta bu proje sayesinde okullara temizlik malzemeleri de

verilmiştir.”

OY15: “Sosyo-ekonomik konuda MEB’in okullara yapmış olduğu çeşitli yardımlar var. Güvenlik, temizlik ve kırtasiye konularında çeşitli yardımları var. Ve de yeterli.”

Okul yöneticilerinin bazıları (3/18), okul aile birliği kodu ile ilgili görüşler belirterek sosyo-ekonomik sorunların çözümüne yönelik okul aile birliği yardımlarına başvurduklarını ifade etmektedirler. Bu koda ilişkin olarak katılımcı görüşü şu şekildedir:

OY17: “Okul aile birliği yardımlarına başvurarak Suriyeli öğrencilerin maddi eksikliklerini gidermeye çalışıyoruz.”

Görüşülen okul yöneticilerden bazıları da (2/18), sorunun çözümüne yönelik olarak materyal temini koduna ilişkin görüşler belirterek bu şekilde çözüm yoluna gittiklerini ifade etmektedirler. Bu koda ilişkin olarak katılımcı görüşü şu şekilde ifade edilmiştir:

OY14: “Suriyeli öğrencilerin materyal eksiklikleri var. Defter, kitap, kalem ve vb. gibi sorunları okulun imkanları dahilinde aşmaya çalışıyoruz.”

Okul Kayıt Sistemine İlişkin Çözümler

Okul yöneticilerinin, Suriyeli öğrencilerin okula kayıt sistemleri ile ilgili yaşamış oldukları sorunların çözümüne ilişkin görüşlerine Tablo 7’de yer verilmiştir.

Tablo 7. Okul Kayıt Sistemine İlişkin Çözümler

Kodlar	Frekans (f)	Yüzde (%)
Adrese dayalı yönlendirme	3	%17
Bürokrasi kullanımı	2	%11

Tablo 7’de görüldüğü üzere okul yöneticilerinin okul kayıt sistemiyle ilgili olarak çözüm önerileri “adrese dayalı yönlendirme ve bürokrasi kullanımı” olmak üzere iki kod altında toplanmıştır. Okul yöneticilerden bir kısmı (3/18), adrese dayalı yönlendirme kodu ile ilgili görüşler belirtirken okul yöneticilerinin bazıları da (2/18), bürokrasi kullanımı koduna ilişkin görüşler belirlemektedirler. Bu kodlara yönelik olarak bazı katılımcılar görüşlerini şu şekilde ifade etmektedir:

OY5: “Kayıt olmak için gelen Suriyeli öğrencilerin okulumuzun bulunduğu adres bölgesinde oturup oturmadıklarını araştırıyoruz. Farklı adreste oturanları adreslerine uygun okullara yönlendirmeye çalışıyoruz.”

OY16: “...kayıt esnasında ikametgâh, ev adresini bildirir fatura vb. gibi belgeler ibraz etmelerini isteyerek bu yığılmaların önüne geçmeye çalışıyoruz.”

Diğer Sorunlara İlişkin Çözümler

Tablo 8’de okul yöneticilerinin diğer sorunlar kodu adı altında yaşadıkları

problemlere yönelik çözüm önerilerine ilişkin görüşleri yer almaktadır.

Tablo 8. Diğer Sorunlara İlişkin Çözümler

Kodlar	Frekans (f)	Yüzde (%)
Rehberlik servisinden yardım alma	2	%11
Disiplin kuralları	2	%11

Tablo 8’de görüldüğü üzere okul yöneticilerinin çözüm önerileri “rehberlik servisinden yardım alma ve disiplin kuralları” olmak üzere iki kod adı altında toplanmıştır. Diğer sorunlar kodu adı altında yaşanan sorunlara çözüm önerileri olarak okul yöneticilerinin bazıları (2/18), rehberlik servisinden yardım alma kodu ile ilgili görüşler belirtmekteyken; yine aynı sayıdaki okul yöneticisi de (2/18), disiplin kuralları kodu ile ilgili görüşler belirtmektedirler. Rehberlik servisinden yardım alma koduyla ve disiplin kuralları koduyla ilgili olarak bazı katılımcı görüşleri şu şekildedir:

OY18: “Suriyeli öğrencilerin göstermiş olduğu şiddete dayalı davranışları engellemek için rehberlik servisinden yardım alıyoruz. Rehber öğretmenlerin öğrencilerle ve velileriyle görüşmeler yaparak farkındalık yaratmalarını sağlıyoruz.”

OY10: “Suriyeli öğrencilerle ilgili yaşanan kavgaların önüne geçmek için disiplin yönetmeliğini uygulamaya çalışıyoruz.”

Suriyelilerin Temel Eğitim Sistemine Entegrasyonunda Karşılaşılan Sorunlara İlişkin MEB’in Çözüm Politikaları

Okul yöneticilerinin görüşlerine göre MEB’in Suriyeli öğrencilerin temel eğitim sistemine entegrasyonu sürecinde yaşanan temel sorunlara ilişkin çözüm politikaları Tablo 9’da yer almaktadır.

Tablo 9. MEB’in Suriyeli Öğrencilerin Eğitiminde Karşılaşılan Sorunlara İlişkin Çözüm Politikaları

Kodlar	Frekans (f)	Yüzde (%)
Piktes projesi	12	%67
Uyum sınıfları açma	7	%39
Destekleme kursları açma	5	%28
Okuma-yazma kursları açma	4	%22

Tablo 9’da görüldüğü üzere okul yöneticilerinin, MEB’in Suriyeli öğrencilerin eğitiminde karşılaşılan sorunlara ilişkin çözüm önerileri “Piktes projesi, uyum sınıfları açma, destekleme kursları açma ve okuma-yazma kursları açma” olmak üzere dört kod adı altında toplanmıştır.

Tablo 9 incelendiğinde okul yöneticilerinin çoğunun (12/18), MEB’in Suriyeli öğrencilerin eğitiminde karşılaşılan sorunlara yönelik çözüm politikalarından olan Piktes projesi koduna yönelik görüşler ifade ettikleri görülmektedir. Bu koda ilişkin

olarak bazı okul yöneticilerinin görüşleri şu şekildedir:

OY4: “Suriyeli öğrenciler için Piktes projesi kapsamında çeşitli yardımlar gönderiliyor. Okul idaresi olarak biz de yardımları onlara ulaştırıyoruz.”

OY7: “Piktes projesi kapsamında her yıl öğrencilere kırtasiye malzemesi dağıtımı yapılıyor.”

MEB’in çözüm politikalarına yönelik olarak Piktes projesi kodunun ardından okul yöneticilerinin bazıları (7/18), uyum sınıfları açma koduna yönelik ifadelerde de bulunmaktadır. Bu koda yönelik olarak bazı katılımcılar görüşlerini şu şekildedir:

OY1: “MEB’ in açtığı uyum sınıfları politikası ile iletişim sorununu aşmaya çalışıyoruz.”

OY9: “Okuma ve yazma bilmeyen Suriyeli öğrencilerimiz için uyum sınıfları oluşturuldu ve bu başta biz olmak üzere Suriyeli öğrenciler için oldukça faydalı bir uygulama oldu.”

Okul yöneticilerinin bir kısmı (5/18), MEB’in çözüm politikalarına ilişkin olarak destekleme kursları açma koduna yönelik ifadelerde bulunurken; bir kısmı da (4/18), okuma-yazma kursları açma koduna yönelik ifadelerde bulunmaktadır. Destekleme kursu açma kodu ve okuma-yazma kursları açma koduna yönelik olarak katılımcılar görüşlerini şu şekilde ifade etmişlerdir:

OY10: “Bakanlık Suriyeli öğrenciler için destekleme kursları aşmakta. Bu kurslar akademik olarak yetersiz seviyede olan öğrencilerin eğitimine olumlu yönde katkı sağlamaktadır.”

OY8: “Suriyeli öğrenciler için okuma-yazma kursları açılıyor. Bu kurslar sayesinde öğrencilerin okuma-yazma konusundaki eksiklikleri gideriliyor.”

Ayrıca görüşme yapılan okul yöneticilerinin, MEB’in uyguladığı çözüm politikalarının etkililiği hakkındaki görüşlerine de Tablo 10’ da yer verilmektedir. Bu görüşler “politikalar yeterli düzeyde ve politikalar yetersiz düzeyde” olmak üzere iki kod adı altında toplanmıştır.

Tablo 10. Okul Yöneticilerinin MEB’in Çözüm Politikalarına İlişkin Değerlendirmeleri

Kodlar	Frekans (f)	Yüzde (%)
Politikalar yeterli düzeyde	8	%44
Politikalar yetersiz düzeyde	6	%33

Tablo 10 incelendiğinde, görüşme yapılan okul yöneticilerinden bazıları (8/18), politikalar yeterli düzeyde koduna ilişkin ifadelerde bulunurken okul yöneticilerinin bir kısmı da (6/18), politikalar yetersiz düzeyde koduna ilişkin ifadelerde bulunmaktadır. MEB’in çözüm politikalarının etkililiği hakkında 4 okul yönetici ise herhangi bir görüş belirtmemiştir.

Politikalar yeterli düzeyde koduna ilişkin olarak OK7: “MEB’in göçmenlerle ilgili

geliştirmiş oldukları politikalarını olumlu buluyorum.” Şeklinde görüşünü ifade etmektedir.

Politikalar yetersiz düzeyde koduna ilişkin olarak da OY2: *“Suriyelilerin 3. sınıfta alındıkları uyum sınıflarının çok geç olduğunu düşünüyorum. Dersler anlamında katkısı olabilir ama bu anasınıfı dahil her sınıf düzeyinde açılmalı...”* şeklinde görüşünü ifade etmektedir.

Tablo 10'daki verilerden anlaşılacağı üzere okul yöneticilerinin bir kısmı MEB'in çözüm politikalarına ilişkin görüş belirtmezken, görüş belirten yöneticilerin yarısından fazlası bu çözüm politikalarının yeterli düzeyde olduğu görüşündedir. Ancak MEB'in çözüm politikalarının yeterli düzeyde olmadığı görüşünde olan okul yöneticisi sayının da göz ardı edilemeyecek düzeyde olduğu görülmektedir.

Sonuç ve Öneriler

Yapılan bu çalışmanın araştırma sonuçlarına göre, Suriyeli öğrencilerin eğitim süreçlerinde okul yöneticilerinin karşılaştıkları en büyük sorunun iletişim sorunu olduğu ortaya çıkmaktadır. Yaşanılan bu iletişim sorununun öğrenci-öğrenci, öğrenci-öğretmen ve veli-okul yöneticisi şeklinde çok boyutlu bir yapıda olduğu görülmektedir. İletişim sorunuyla ilgili görüşler incelendiğinde bu sorunun temelinde Suriyelilerin Türkçe bilmemelerinden kaynaklı dil probleminin olduğu tespit edilmiştir. Çakmak'ın (2018) konuyla ilgili olarak yapmış olduğu araştırmasında da Suriyeli öğrencilerin eğitiminde yaşanan en büyük sorunun dil kaynaklı iletişim sorunu olduğunu ortaya koyması, bu araştırmanın sonuçlarıyla benzerlik göstermektedir. Erdem (2017) yapmış olduğu araştırmasında Suriyeli sığınmacı öğrencilerin eğitim süreçlerinde yaşadıkları en önemli sorunun dil sorunu olduğunu belirtmiştir. Aynı şekilde Levent ve Çayak (2017), araştırmalarında Türkiye'deki Suriyeli öğrencilerin eğitime yönelik okul yöneticilerinin görüşlerine başvurarak Suriyeli öğrencilerin eğitimindeki en önemli sorunun dil farklılığından kaynaklı iletişim sorunu olduğunu belirtmektedir. Emin (2018) Türkiye'deki okullarda öğrenim gören Suriyeli öğrencilerin sorunlarının incelendiği çalışmasında, eğitim süreçlerinde karşılaşılan en önemli sorunun dil engeli olduğunu ve buna paralel olarak iletişim problemlerinin yaşandığını belirtmektedir.

Görüşme yapılan okul yöneticilerinin iletişim probleminin çözümüne yönelik olarak en sık tercüman kullanma yolunu tercih ettikleri görülmektedir. Daha sonra ise Suriyeli öğrencilere yönelik dil öğretimi hususunda bazı uygulamalara başvurdukları ayrıca bu konu ve süreçleri hakkında okul rehberlik servisiyle birlikte çalışmalar yürüterek aynı şekilde sorunun çözümüne yönelik Suriyeli öğrenci velilerini de sürece dahil ettikleri görülmektedir. Leseman (2007) genel olarak göçmen çocukların eğitim süreçlerinin desteklenmesinin aileden bağımsız düşünülmemeyeceğinden hareketle

erken çocukluk döneminden itibaren aile-çocuk-ev odaklı geliştirme programlarının etkin bir şekilde planlanarak uygulamaya konulmasının fayda sağlayacağını belirtmektedir.

Araştırmada iletişim sorunun yanı sıra Suriyelilerin eğitim sistemine entegrasyonunda okul yöneticilerinin karşılaştığı bir diğer sorun olarak, Suriyeli öğrencilerin kayıtlı buldukları sınıf seviyelerine göre akademik düzeylerinin yetersiz olması karşımıza çıkmaktadır. Suriyeli öğrencilerin Türk Eğitim Sistemi içerisinde uygulanan müfredat programları için yeterli bilgi, beceri ve seviyede olmamaları akademik düzeydeki yetersizlik sorununu ortaya çıkarmaktadır. Suriyeli öğrencilerin herhangi bir ön eğitim almadan hazırlıksız bir şekilde mevcut eğitim sistemine dahil edilmelerinin birçok sorunu beraberinde getirdiği belirtilmektedir (Şensin, 2016). Kardeş ve Akman da (2018) konuyla ilgili araştırmalarında, Suriyelilerin okullarda uygulanan müfredat programına yabancı olmalarının ve müfredata alışmakta zorluk yaşamalarının öğretim süreçlerini olumsuz etkilediğini ve bu durumun eğitim sürecinde problem teşkil ettiğini belirtmişlerdir. Şimşir ve Dilmaç (2018) yapmış oldukları çalışmalarında Suriyeli öğrencilerin derslerdeki akademik dile yabancı olmalarından dolayı ders başarılarının olumsuz yönde etkilendiğini belirtmişlerdir.

Suriyeli öğrencilerin akademik düzeydeki yetersizliklerinden kaynaklı sorunlar yaşayan okul yöneticileri bu sorunu aşmak için çoğunlukla eğitim süreçlerinde dil öğretime yönelik etkinliklere başvurduklarını ifade etmektedirler. Ayrıca uyum sınıfları oluşturarak Suriyeli öğrencilere temel akademik beceriler kazandırmak ve destekleme kursları açarak Suriyeli öğrencilerin akademik düzeylerini iyileştirmeye çalışmak da okul yöneticilerinin bu soruna yönelik başvurdukları çözüm yolları olarak karşımıza çıkmaktadır.

Araştırmanın sonucuna göre eğitimsel sorunlara bakıldığında Suriyeli öğrencilerin okula uyum problemlerinin olduğu ve okul yöneticilerinin bu durumdan kaynaklı sorunlarla sık sık karşılaştıkları görülmektedir. Suriyeli öğrencilerde görülen dil bilmeme ve iletişim kuramama problemleri, okul iklimine uyum problemlerini de beraberinde getirmektedir. Dil problemi yaşayan ve akranlarıyla sağlıklı iletişim kuramayan Suriyeli öğrenciler kendi aralarında klikleşerek ayrışmakta ve buna paralel olarak da okul kültürüne uyum sağlama konusunda ciddi problemler yaşatmaktadırlar. Alkalay (2020), Suriyeli sığınmacı öğrencilerin sorunları ile ilgili yapmış olduğu araştırmasında; Suriyeli öğrencilerin öncelikle yaşadıkları dil sorunları ve yaşlarına uygun sınıf kademelerine yerleştirilememeleri gibi durumlardan ötürü uyum problemleri yaşayarak kendilerini okuldan ve sınıf arkadaşlarından soyutladıklarını belirtmektedir. Altıntaş'a göre (2018) Suriyeli çocuklar eğitim süreçlerinde dil, kültür, müfredat vb. durumlardan dolayı okula uyum sorunları

yaşayarak okul ortamından tamamen kopma tehlikesiyle karşı karşıya kalmaktadırlar. Okula uyum problemlerinin önüne geçmek adına Suriyeli öğrencilerin akranlarıyla olan ilişkilerini arttırmak ve sosyal etkinlikler yardımıyla sürece dahil ettiğimiz ve çeşitli sorumluluklar verdiğimiz Suriyeli öğrencilere, bir gruba ait olma ve kabul görme gibi tutumlar kazandırmak önem arz etmektedir. Bunun yanında dil problemi olan Suriyeli öğrencilere tercüman kullanarak okul kuralların kavratılması ve oryantasyon faaliyetlerinin yapılması da okula uyum süreçlerini olumlu etkilemesi beklenen davranışlardandır. Savaşın olumsuz etkilerine maruz kalmış bu öğrencilerin uyum süreçlerini düzenlemek ve etkin kılmak adına profesyonel bir görüşle yaklaşım sağlamak için okul rehberlik servisinin iş birliğiyle çeşitli çalışmalar yapmak da çözüme ulaşmada fayda sağlayacak adımlardandır. Kağnıcı (2017), okullarda görev yapan psikolojik danışmanların mülteci öğrencilerle ilgili ortaya çıkan sorunların çözümünde üstlerine düşen görevleri belirterek bu süreçte oynadıkları kilit rollerden bahsetmektedir ve psikolojik danışmanların önemini vurgulamaktadır.

Araştırmada Suriyeli öğrencilerin eğitim süreçlerinde okul yöneticilerinin yaşadıkları bir başka sorunun ise Suriyeli öğrencilerin sosyo-ekonomik durumlarından kaynaklanan problemler olduğu görülmektedir. Geçim sıkıntısı yaşayan öğrencilerin maddi sıkıntılarının eğitim hayatında çeşitli engeller teşkil ettiği görülmektedir. Maddi zorluklar nedeniyle çalışmak zorunda kalan Suriyeli öğrencilerin okula devam konusunda problemler yaşadıkları ayrıca bu öğrencilerin eğitim materyallerinin temini, giyecek ve beslenme konusunda ciddi problemler yaşadıkları tespit edilmektedir. Tümtaş ve Ergun (2016), yapmış olduğu çalışmalarında Suriyelilerin zorunlu göçlerle yeni yerleşim birimlerine göç etmelerinin sosyo-ekonomik ve psikolojik birtakım problemleri de beraberinde getirdiği sonucuna ulaştığını belirtmektedir. Bu yönüyle söz konusu çalışma ile bu araştırmanın sonuçları benzerlik göstermektedir. Suriyeli öğrencilerin eğitim süreçlerinde sosyo-ekonomik nedenli problemler yaşayan okul yöneticilerinin gerek bireysel gerek ise devlet desteği ile yapılan yardımlar sayesinde bu sorunları çözmeye çalıştıkları görülmektedir. Okulun maddi imkanlarını kullanarak veya okul aile birliğinin düzenlediği yardım kampanyaları ile de Suriyeli öğrencilerin eğitiminde ekonomi kaynaklı yaşanan sorunların çözüme kavuşturulabileceği düşünülmektedir.

Suriyeli öğrencilerin eğitimi süreçlerinde yaşanan sorunlara bakıldığında okul kayıt sistemiyle ilgili sorunların var olduğu da görülmektedir. Suriyeli öğrenciler için düzenlenen bir kayıt sisteminin olmayışı onların belirli bölgelerdeki okullara yığılmasına ve adaptasyon süreçlerinin uzamasına yol açmaktadır. Bu bağlamda okul yöneticileri Suriyeli öğrencilerin okula kayıt süreçlerinde ve devamında ise eğitime entegrasyon süreçlerinde çeşitli sorunlarla karşı karşıya kalabilmektedirler. Esen (2020), Suriyeli öğrencilerin eğitim sistemine entegrasyonu ve yaşanan sorunlarla ilgili olarak Konya ili özelinde yapmış olduğu çalışmasında; Suriyeli öğrencilerin belirli

bölgelere ve okullara yoğunlaşmasının uyum süreçlerini olumsuz etkilediğini ve eğitimin kalitesinin düştüğünü belirtmektedir. Suriyeli öğrencilerin belirli bölgelerdeki okullara yığılmalarını önlemek adına okul yöneticilerinin adrese dayalı olarak Suriyeli ailelerin ikamet bölgelerindeki okullara yönlendirmek suretiyle çözüm aradıkları görülmektedir. Ayrıca bazı okul yöneticilerinin de bürokrasi süreçlerini uzatarak çeşitli evrak talebinde bulunmak suretiyle süreci yönettikleri görülmektedir.

Yapılan araştırmada okul yöneticilerinin Suriyeli öğrencilerin eğitim süreçlerinde yaşamış oldukları şiddet, okul-veli ilişkilerinin zayıflığı gibi konulardan kaynaklanan sorunların olduğu görülmektedir. Savaşın psikolojik yıkıma uğrattığı Suriyeli çocukların şiddete meyilli oldukları ve iletişimle çözemedikleri bazı konularda şiddete başvurdukları görülmektedir. Bu durum okul içi disiplin problemlerini beraberinde getirtmekte ve okul yöneticileri açısından önemli bir sorun teşkil etmektedir. Saraçoğlu (2014) araştırmasında göçün psikolojik etkileri sonucunda Suriyeli öğrencilerin şiddet eğiliminde olduklarını ve uyum problemleri yaşadıklarını belirtmiştir. Ayrıca yine dil ve kültür farklılığından dolayı okul yöneticilerinin Suriyeli öğrencilerin velileriyle sağlıklı bir iletişim kuramadıkları görülmektedir. Suriyeli öğrencilerin velilerine ihtiyaç halinde ulaşamaması ve yaşanan sorunlarla birlikte başvurulacak çözüm yöntemlerinin okul veli iş birliği çerçevesinde sürdürülememesi önemli sorunları da beraberinde getirebilmektedir. Suriyeli ailelerde aile içi şiddetin olması, velilerin çocuklarının basit ihtiyaçlarını bile karşılamayarak her şeyi devletten beklemeleri okul yöneticilerinin Suriyeli velilerle sorun yaşadıkları başka bir husus olarak karşımıza çıkmaktadır. Olgun (2019), okul yöneticilerinin Suriyeli öğrenci velileriyle dil farklılığından kaynaklı sorunlar yaşadıklarını; öğrencilerin kaydı sırasında, okulla ilgili duyuruların anlaşılması konusunda veya veliye ulaşılması gerektiği konularda veli ile okulun iletişim kuramadığını ve bu durumların beraberinde birçok farklı sorunlara da neden olduğunu belirtmektedir. Okul yöneticilerinin, şiddet veya okul veli ilişkilerinden kaynaklı sorunların çözümüne yönelik öncelikle rehberlik servisleri ile iş birliği geliştirdikleri görülmektedir. Bazı durumlarda da okul yöneticilerinin disiplin kurallarına ve yaptırımlarına başvurarak yaşamış oldukları sorunlara çözüm getirmeye çalıştıkları görülmektedir.

Ayrıca yapılan araştırmada Suriyeli öğrencilerin eğitim sistemine entegrasyonu süreçlerinde yaşanan sorunlar için MEB'in uygulamakta olduğu çözüm politikalarının olduğu görülmektedir. MEB, özellikle eğitim kurumlarının ve Suriyeli öğrencilerin maddi ihtiyaçlarına Suriyeli Öğrencilerin Türk Eğitim sistemine Entegrasyonunun Desteklenmesi Projesi (Piktes) kapsamında çözümler üretmektedir. Proje kapsamında Suriyeli öğrencilere kırtasiye ve giyim yardımı yapıldığı ayrıca okullara malzeme yardımından hizmetli ve güvenlik personeli sağlamaya kadar birçok alanda destek sağlandığı anlaşılmaktadır. Ayrıca MEB'in Suriyeli öğrencilerin okula uyum süreçlerini kolaylaştırmak ve hızlandırmak adına uyum sınıfları açmak

ayrıca akademik düzeyde yetersiz olan ve derslerde başarısız olan Suriyeli öğrenciler için destekleme kurslarıyla telafi eğitimleri yaptırmak gibi etkili politikalar geliştirdiği görülmektedir. Dil problemi yaşayan Suriyeli öğrenciler eğitim sürecinin her aşamasında çok farklı problemlerle karşı karşıya kaldıkları bilinmektedir. Bu sorunun çözümüne ilişkin, MEB'in hem Suriyeli öğrencilerin hem de velilerin dil problemini çözmek adına kısmi zamanlı okuma-yazma kursları açarak süreci hızlandırıcı faaliyetlerde bulunduğu görülmektedir.

Araştırmada elde edilen bulgulardan hareketle, MEB'in Suriyeli öğrencilerin eğitime entegrasyonu süreçlerinde yaşanan sorunlar için geliştirdiği çözüm politikalarının okul yöneticileri tarafından yeterli görülme durumuna ilişkin sonuçlara da ulaşılmaktadır. Görüşme gerçekleştirilen okul yöneticilerinden bazıları bu konuda görüş bildirmezken, MEB'in çözüm politikalarını yeterli bulan okul yöneticileri kadar uygulanan politikaları yeterli bulmayan okul yöneticilerinin de azımsanmayacak sayıda olduğu görülmektedir. Uygulanan çözüm politikalarının süreç içerisinde görev alan paydaşların tümünü tatmin edememesi, bu politikaların çözüme ilişkin yeterli olmadığını göstermektedir.

Araştırma sonucunda elde edilen bulgular ve görüşlerden hareketle yaşanan sorunlara ilişkin bazı çözüm önerilerinde bulunmak mümkündür.

- Suriyeli öğrencilerin temel eğitim sistemine entegrasyonu süreçlerinde en temel sorun olarak görülen dil problemini çözmek adına Suriyeli öğrencilerin eğitim sistemine dahil edilmeden önce dil kurslarında Türkçeyi yeterli düzeyde öğrenmeleri hedeflenmelidir.
- Suriyeli öğrencilerin eğitiminde görev alacak olan personelin bu hususla ilgili hizmet içi eğitimler alması ayrıca okullara yeterli düzeyde pedagojik eğitim almış tercümanlar verilmesi gerekmektedir. Buldukları sınıf seviyelerinin ihtiyaç duyduğu hazırbulunuşluk düzeyine sahip olmayan Suriyeli öğrenciler için gerekirse müfredat kendi dillerine çevrilerek hızlı bir eğitim almaları sağlanmalı ve bu aşamadan sonra örgün eğitime dahil edilmelerinin fayda sağlayabileceği düşünülmektedir.
- Suriyeli öğrenciler için okullarda profesyonel düzeyde oryantasyon eğitimleri planlanmalıdır. Oyun temalı faaliyetler düzenlenerek hem Suriyeli öğrenciler hem de Türk öğrenciler kaynaştırılmalıdır. Özellikle uyum ve adaptasyon süreçlerini profesyonel bir şekilde yönetmek adına okul psikolojik danışmanlarına temel düzeyde Arapça eğitimi verilmesi düşünülebilir.
- Maddi geçim sıkıntısı yaşayan Suriyeli öğrenciler için okulların kriz anlarında kullanabilecekleri kendilerine ait ödeneklerinin olması gerekmektedir.

Bakanlığın her okula belirli bir bütçe ayırması ve kullanımını tamamen okul yetkililerine bırakması sorunlara hızlı çözümler getirmek açısından önemlidir.

- Suriyeli öğrenci yoğunluğunu azaltmak ve bu öğrencileri okullara dengeli dağıtabilmek adına okul kontenjanları önceden belirlenmelidir. Okulların kontenjanları belirlenirken sosyal ve ekonomik durumlarının yanında bulunduğu çevrenin yapısı da göz önüne alınmalıdır. Bu hususla ilgili olarak Suriyeli öğrenciler için okul kayıt sistemi geliştirilmelidir.
- Suriyeli öğrencilerin velilerine periyodik olarak sosyal, kültürel ve eğitim alanında seminerler verilmelidir. Bu seminerler sayesinde yeni geldikleri yerleşim yerlerine uyum süreçleri hızlandırabilir. Bulduğu topluma uyum sağlayan bilinçli veli profilinin de öğrencinin eğitim süreçlerini olumlu yönde etkileyeceği düşünülmektedir.
- Suriyeli öğrenci velileriyle, okul veli iletişimini ve uyumunu arttırmak adına okul içi ve dışı sosyal faaliyetler düzenlenerek ortak bir paydada buluşmanın sağlanmasının önemli olduğu düşünülmektedir.
- MEB Suriyeli öğrenciler için daha uzun vadeli ve etkili politikalar geliştirmelidir. Bu konuda Suriyeli öğrenci yoğunluğu olan bölgelerdeki okullarda görev yapan personellerden uzman görüşü alınması, bu politikaların daha verimli hale getirilebilmesi adına önemlidir.

Bu araştırmada Suriyeli öğrencilerin temel eğitim sistemine entegrasyonu konusunda yaşanan sorunların tespitine ve çözümüne ilişkin olarak Şanlıurfa ilinin temel eğitim kademelerinde görev yapan okul yöneticilerinin görüşlerine başvurulmuştur. Suriyeli öğrencilerin eğitim süreçlerinde yaşanan sorunların çok boyutlu olarak incelenmesi adına, Suriyelilerin yoğun olarak yerleşim gösterdiği başka illerde ve farklı eğitim kademelerinde görev yapan eğitimcilerle benzer çalışmalar yapılması literatüre ve entegrasyon sürecinin başarısına katkı sunması açısından önemli görülebilir.

Varsayımlar

1. Bu araştırmanın çalışma grubunu oluşturan okul yöneticilerinin görüşme sorularına, doğru ve samimi yanıtlar verdikleri kabul edilmiştir.
2. Araştırma sonucunda elde edilen bulguların doğal ortamı tam olarak yansıttığı varsayılmıştır.

Sınırlılıklar

1. Bu araştırma 2019-2020 eğitim öğretim yılında Şanlıurfa ili Karaköprü, Eyyübiye ve Haliliye merkez ilçelerinde bulunan ilk ve orta kademelerdeki 6 tane ayrı resmi okulda görev yapan 18 okul yöneticisiyle sınırlıdır.
2. Araştırmada veri toplama aracı olarak açık uçlu sorulardan oluşan yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmış olup, veri toplama aracı bu görüşme formuyla sınırlıdır.
3. Bu araştırma 2019-2020 Eğitim-öğretim yılında Türk eğitim müfredatı kapsamında eğitim gören Suriyeli öğrencilerle sınırlıdır.

Araştırma Etik Taahhüt Metni

Yazar, yapılan bu çalışmada bilimsel etik ve alıntı kurallarına uyulduğunu taahhüt etmiştir.

Çıkar Çatışması Beyanı

Bu çalışmanın veri toplanması, sonuçların yorumlanması ve makalenin yorumlanması aşamasında herhangi bir çıkar çatışması yaşanmadığını yazarlar taahhüt etmiştir.

Kaynakça

- Alkalay, G. (2020). *İlkokul yöneticilerine ve sınıf öğretmenlerine göre Suriyeli sığınmacı öğrencilerin yaşadıkları sorunlar ve çözüm önerileri* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Aydın Adnan Menderes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü: Aydın.
- Altıntaş, M. E. (2018). DKAB öğretmenlerine göre Suriyeli çocukların devlet okullarında karşılaştıkları sorunlar (nitel bir araştırma). *Maarife Dini Araştırmalar Dergisi*, 18(2), 469-499.
- Arastaman, G., Fidan, İ. Ö. ve Fidan, T. (2018). Nitel araştırmada geçerlik ve güvenilirlik: Kuramsal bir inceleme. *Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 15(1), 37-75.
- Başak, C. (2011). Mülteciler, sığınmacılar ve yasa dışı göçmenler. *Ankara: T.C. İçişleri Bakanlığı Yayını, Yayın*, (686).
- Başar, M., Akan, D. ve Çiftçi, M. (2018). Mülteci öğrencilerin bulunduğu sınıflarda öğrenme sürecinde karşılaşılan sorunlar. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 26(5), 1571-1578.
- Büyüköztürk, Ş., Çakmak, E. K., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş. Ve Demirel, F. (2016). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Pegem Akademi.
- Çakmak, Ö. (2018). *Okul yöneticilerinin gözüyle Suriyeli öğrencilerin eğitiminde yaşanan sorunlar ve çözüm önerileri (Kilis örneği)* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Gaziantep Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü: Gaziantep.
- Emin, M. N. (2018). *Türkiye'deki Suriyeli çocukların devlet okullarında karşılaştığı sorunlar: Ankara ili örneği* (Yüksek lisans tezi). Yıldırım Beyazıt Üniversitesi: Ankara.

- Er, A. R. ve Bayındır, N. (2015). İlkokula giden mülteci çocuklara yönelik sınıf öğretmenlerinin pedagojik yaklaşımları. *Uluslararası Sosyal ve Eğitim Bilimleri Dergisi*, 2(4), 175-185.
- Erdem, C. (2017). Sınıfında mülteci öğrenci bulunan sınıf öğretmenlerinin yaşadıkları öğretimsel sorunlar ve çözüme dair önerileri. *Medeniyet Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 1(1), 26-42.
- Eren, Z. (2019). Yönetici ve öğretmen görüşlerine göre göçmen çocukların eğitim sorunları ve çözüm önerileri. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 19(1), 213-234.
- Esen, S. (2020). *Suriyeli çocukların Türk eğitim sistemine entegrasyonu (uyumu) ve yaşanan sorunlar (Konya ili örneği)*. Necmettin Erbakan Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü: Konya.
- Güngör, F. ve Şenel, E. A. (2018). Yabancı uyruklu ilköğretim öğrencilerinin eğitim-öğretiminde yaşanan sorunlara ilişkin öğretmen ve öğrenci görüşleri. *Anadolu Journal of Educational Sciences International*, 8(2), 124-173.
- Kağnıcı, D. Y. (2017). Suriyeli mülteci çocukların kültürel uyum sürecinde okul psikolojik danışmanlarına düşen rol ve sorumluluklar. *İlköğretim Online*, 16(4), 1768-1776.
- Kardeş, S. ve Akman, B. (2018). Suriyeli mültecilerin eğitimine yönelik öğretmen görüşleri. *İlköğretim Online*, 17(3), 1224-1237.
- Keser, İ. (2011). *Göç ve zor: Diyarbakır örneğinde göç ve zorunlu göç*. Ankara: Ütopya Yayınları.
- Kirişçi, K. (2014). Misafirliğin ötesine geçerken: Türkiye'nin Suriyeli mülteciler sınavı. Brookings Enstitüsü ve Uluslararası Stratejik Araştırmalar Kurumu (USAK): Ankara.
- Leseman, P.M. (2007). Early education for immigrant children. Migration Policy Institute (MPI) And Bertelsmann Stiftung. <http://www.migrationpolicy.org/pubs/LesemanEducation091907.pdf> adresinden 13.01.2020 tarihinde alınmıştır.
- Levent, F. ve Çayak, S. (2017). Türkiye'deki Suriyeli öğrencilerin eğitimine yönelik okul yöneticilerinin görüşleri. *Hasan Ali Yücel Eğitim Fakültesi Dergisi*, 14(27), 21-46.
- Lincoln, Y. S. ve Guba, E. G. (1985). *Naturalistic inquiry*. Newbury Park, CA: Sage Publications.
- Merriam, S. B. ve Tisdell, E. J. (2015). *Qualitative Research: A Guide to Design and Implementation* (Fourth Edition). San Fransisco, CA: Jossey Bass.
- Olgun, O. (2019). *Geçici koruma statüsündeki Suriye kökenli öğrencilerin eğitim sistemine uyum sorunları: Ankara-Altındağ ilçesi örneği* (Yüksek lisans tezi). Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü: Ankara.
- Özkarslı, F. (2014). *Suriye'den Türkiye'ye göç ve Suriyelilerin enformel istihdamı* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Artuklu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü: Mardin.
- Polat, F. (2012). *Türkiye'de öğrenim gören yabancı uyruklu ilköğretim öğrencilerinin karşılaştıkları sorunlar ve çözüm önerileri* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Fırat Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü: Elâzığ.
- Saraçoğlu, C. (2014). *Göçün eğitime ve eğitim yönetimine etkileri (Turgutlu örneği)* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Okan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü: İstanbul.
- Shenton, A. K. (2004). Strategies for ensuring trustworthiness in qualitative research projects. *Education for information*, 22(2), 63-75.

- Şensin, C. (2016). *Sınıf öğretmenlerinin Suriye'den göçle gelen öğrencilerin eğitimlerine ilişkin görüşlerinin değerlendirilmesi* (Yüksek lisans tezi). Uludağ Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü: Bursa.
- Şimşir, Z. Dilmaç, B. (2018). Yabancı uyruklu öğrencilerin eğitim gördüğü okullarda öğretmenlerin karşılaştığı sorunlar ve çözüm önerileri. *İlköğretim Online*,17(2): 1116-1134.
- Taştan, C. ve Çelik, Z. (2017). Türkiye'de Suriyeli çocukların eğitimi: Güçlükler ve öneriler. *Ankara: Eğitim-Bir-Sen Stratejik Araştırmalar Merkezi*.
- Tümtaş, M. S. ve Ergun, C. (2016). Göçün toplumsal ve mekânsal yapı üzerindeki etkileri. *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 21(4), 1347-1359.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2016). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri* (On birinci baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yiğit, T. (2015). *Uygulamalar ve sorunlar bağlamında Türkiye'de sığınmacı çocukların eğitimi (Kırşehir ve Nevşehir Örneği)* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü: Kırşehir.

Extended Abstract

Introduction

The purpose of this research is to determine the problems that school administrators encounter during the integration process of Syrian students studying in Şanlıurfa to basic education levels and the solutions they bring to these problems. For this purpose, answers to the following questions were sought:

- i. What are your views on the problems you have experienced during the education process of Syrian students studying at your school?
- ii. What are your suggestions for solutions to the problems you have experienced in the education process of Syrian students studying at your school?
- iii. What are your views on the policies of the Ministry of National Education to solve the problems experienced in the education and training processes of Syrian students?

Method

In this study, interview technique, one of the qualitative data collection techniques, was used. The study group of this research consists of 18 school administrators working in primary and secondary schools from each of the central districts of Şanlıurfa, Karaköprü, Eyyübiye and Haliliye. In this study, a semi-structured interview form developed by the researchers and consisting of open-ended questions was used to collect data. This form consists of 2 parts, including personal information and open-ended questions. In the second part, there are 3 open-ended questions. In this research, the analysis of the data was made with descriptive and content analysis methods.

Findings

All of the participant opinions stated that the Syrian students had great difficulties in understanding and speaking Turkish, and that the biggest problem arising from this was the communication problem. This is followed by problems arising from the inadequacy of the academic level of Syrian students. In addition, it was stated that Syrian students had problems in adapting to school, the socio-

economic status of these students was insufficient and there were problems with the school enrollment system during the school enrollment process.

The most common method used by the participants in solving the problems experienced is the use of an interpreter. In addition, language teaching, getting help from the guidance service, parent meetings, participation in social activities, integration classes and support courses, individual and state-supported financial aid, directing students to address-based schools and applying school discipline rules are seen as other solutions.

The participants stated that the solution suggestions of the Ministry of National Education regarding the problems encountered in the education of Syrian students are the Piktet project, opening integration classes, opening support courses and literacy courses.

Conclusion, Discussion and Suggestions

According to the research results of this study, it is seen that the biggest problem faced by school administrators in the education process of Syrian students is the communication problem, and the most common way of using an interpreter is to solve the communication problem. Afterwards, it is seen that they applied to some practices in language teaching for Syrian students, and they also included the parents of Syrian students in the process of solving the problem by working with the school guidance service on this subject and its processes.

Another problem faced by school administrators is the insufficient academic level of Syrian students compared to the grade levels they are registered in. School administrators state that they mostly resort to language teaching activities in their education processes to overcome this problem. In addition, providing Syrian students with basic academic skills by establishing integration classes and trying to improve the academic level of Syrian students by opening support courses are seen as other solutions.

It is seen that Syrian students have problems of adaptation to school and school administrators face problems arising from this situation. It is seen that school administrators offer solutions by increasing the relations of Syrian students with their peers, organizing social events, using interpreters for Syrian students with language problems, and working in cooperation with the guidance service.

In the research, it is seen that another problem experienced in the education processes of Syrian students is the problems arising from the socio-economic status of Syrian students. It is seen that school administrators are trying to solve these problems with the help of both individual and state support.

In the education of Syrian students, it is seen that there are problems related to the school registration system and problems arising from the issues such as the violence experienced by Syrian students during their education process, and the weakness of school-parent relations.

In addition, in the research conducted, it is seen that the Ministry of National Education has solution policies for the problems experienced in the education process of Syrian students. The Ministry of National Education provides solutions to the financial needs of educational institutions and Syrian students within the scope of the Piktes Project. Although some of the school administrators interviewed find the solution policies of the Ministry of National Education sufficient for this issue, it is seen that there are a considerable number of school administrators who do not find the implemented policies sufficient.

As a result of the research, it is possible to suggest some solutions to the problems experienced.

- Before Syrian students are included in the education system, it should be aimed to learn Turkish at a sufficient level in language courses.
- The personnel who will be involved in the education of Syrian students should receive in-service training on this issue, and interpreters with sufficient pedagogical training should be given to the schools.
- Professional orientation training should be planned at schools for Syrian students.
- Schools should have their own allowances that they can use in times of crisis for Syrian students who have financial difficulties.
- School quotas should be determined in advance in order to distribute Syrian students to schools evenly.
- The parents of Syrian students should be given periodic social, cultural and educational seminars.
- It is considered important to ensure that the parents of Syrian students meet on a common ground.
- The Ministry of National Education should develop more long-term and effective policies for Syrian students.